

Bakgrunden till ett förbud

– En komparativ undersökning av
Stockholmspressens rapporteringar kring
händelserna i Frankrike mellan maj och februari
1790
15p,

Av: Anders Olofsson
Handledare: Magnus Olsson

The essay was titled *“The background of a ban, a comparative investigation of Stockholm newspaper reports surrounding the events in France between May 1789 and February 1790”*. The purpose of the essay was to investigate the reasons for Gustav III banning newspapers reporting on the events in France in the 1790s. The essay set out to analyse two news papers: *Dagligt Allehanda* and *Stockholms Posten* in the period between May 1789 and the beginning of February 1790.

The essay set out to investigate two primary areas. Firstly, was there any criticism against the Swedish/French monarchy or the Swedish/French aristocracy? Secondly, what were the differences between the newspaper reports in *Dagligt Allehanda* and *Stockholms Posten* and did they change over time?

A comparative approach will be employed whereby the focus was placed upon six different areas; coherency, language, contents, the social bias, the style and connections. Main focus was placed upon a social bias, connections and coherency. Quotes critical of the monarchy and aristocracy will also be found and further investigated. Research from Magnus Nyman and his discussion regarding the effects of media was used in order to show how the newspapers could impact on society during 1789. Elmar Nymans theories on why Gustav III chose to create the ban against newspaper coverage in Sweden was also discussed.

The essay concludes that the reasons for the ban against news paper reporting on the events had their background in negative previous press regarding the monarchy and the aristocracy. One can not know whether Gustav III was afraid that similar negative coverage would occur in Sweden, but it is reasonable to assume that this was the case. The newspapers could potentially display a reality where the Swedish king was not portrayed as the absolute power. This was something the king would not have wanted his people to read.

Author: Anders Olofsson. **Mentor:** Magnus Olsson.

.....	1
Innehåll	2
Inledning	3
Syfte	3
Historisk översikt i Frankrike.....	3
Bakgrund.....	4
Forskningsläge.....	5
Tabell 1.1.....	7
Tabell 1.2.....	10
Bakgrunden till min uppsats.....	12
Frågeställning	13
Metod.....	13
Sammanhanget	13
Språket	14
Innehållet.....	14
Den sociala tonen.....	14
Stilen	14
Sambandet mellan texter.....	14
Källor	15
Stockholms Posten.....	16
Dagligt Allehanda.....	17
Källkritik	17
Empirisk diskussion.....	19
Slutsats	36
Kritiken i tidningarna.....	36
Skillnader i tidningarna.....	36
Hur förändras tidningarnas rapportering.....	37
Syftet.....	37
Käll- och litteraturförteckning.....	38
Tryckta Källor	38
Dagligt Allehanda.....	38
Stockholms Posten.....	38
Litteratur	39
Internetreferenser.....	39

Året var 1790 i februari och kung Gustav III har skapat ett förbud att skriva om oroligheterna i Frankrike i svenska veckoskrifter och dagblad.¹ Vad var anledningen till detta, var kung Gustav III orolig att det som hände i Frankrike också skulle hända i Sverige? Detta arbete se vilken bild av franska revolutionen som tidningarna framställde. Vad fick Gustav III att skapa detta förbud?

Detta var en spännande tid i svensk presshistoria. Det var i början av upplysningstiden och det kom nya tidningar hela tiden. Den tidning som anses vara den som gick i spetsen för upplysningens idéer var *Stockholms Posten* med Johan Henric Kellgren. Det var *Post-och Inrikes tidningar* som hade haft monopol på nyhetsrapporteringen. Den *Svenska Posttidningen* var statligt ägd. Det startades nu flera nya tidningar. I dessa rapporterades även utrikesnyheter som i *Post-och Inrikes tidningar* tidigare endast hade varit en liten del. Nu var det brukligt att man hade en större utrikesdel än inrikesdel i tidningarna. De tidningar som undersökningen omfattar är *Stockholms Posten* och *Dagligt Allehanda*.

Syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka bakgrunden till Gustav III:s förbud från 1790 mot att skriva om händelserna i Frankrike i veckoskrifter och dagblad.

Historisk översikt i Frankrike

Denna översikt kommer endast att innehålla de händelser i Frankrike som skedde under perioden som undersökningen omfattar. Först kommer en genomgång av nationalförsamlingen, för att sedan ta upp några historiska händelser som var viktiga under 1789.

Nationalförsamlingen var under franska revolutionen en konstituerande församling med vilket menas att den var grundlagsstiftande. Denna församling var en sammanslagning av de tre stånden som skedde i början av maj 1789. Under den närmsta perioden skedde det snabba förändringar. Den största händelsen var även startskottet för själva revolutionen som var stormningen av Bastiljen som skedde 14 juli 1789. Men det fanns även oroligheter ute på landsbygden. Vid olika tillfällen attackerade bondeskaror herrgårdar och fördrev de adelsmän som fanns där och förstörde de olika bevisen för adelns makt.²

¹Holmberg 2000, s.189

²<http://www.ne.se.till.biblextern.sh.se/lang/franska-revolutionen> 20100519.

nationalförsamlingen arbetat med reformarbetet och en lag togs fram 26 augusti 1789. Däremot skapade detta problem eftersom bönderna missförstod denna deklaration och trodde att det var fritt fram att lägga beslag på marken runt om kring dem. Detta resulterade i att adelsmännen krävde bättre lagar kring detta så att de kunde skydda sina egendomar.³

Kort därpå blev Ludvig XVI den lagstiftande makten utan detta tog nationalförsamlingen över. Den 4 augusti blev kyrkan av med sin tionde (10 % av skatten gick till kyrkan) samt att de rester som fanns kvar av livegenskapen försvann också. I oktober marscherade en grupp med människor till Versailles med kvinnor i spetsen för att hämta kungafamiljen. Denna marsch kallas för den kvinnliga brödmarschen. Den 2 november tog nationalförsamlingen också över all kyrklig egendom vilket resulterade i att samtliga band med Rom och den katolska kyrkan bröts. Under denna period hade de oroligheter fortsatt. Det kunde man se på den utvandring av präster och adelsmän som skedde runt i landet. Denna utvandring slutade med ett flyktförsök av kungafamiljen under sommaren 1791.⁴

Bakgrund

För att kunna förstå hur tidningarna skrev sina artiklar under 1789 kommer här en redogörelse för de tryckfrihetslagar som fanns under tidsperioden. År 1766 fick Sverige sin första tryckfrihetsförordning.⁵ Den innebar ett förbud mot censur inom offentliga handlingar. Denna tryckfrihetsförordning innebar att samtliga medborgare hade rätt att uttrycka sina tankar angående allt förutom några få punkter. Dessa punkter var den evangeliska läran, kritik av grundlagarna, smädelser mot kungahuset och andra medborgare och ämbetensmän.⁶ År 1774 infördes regler kring att skriva ifrågasättande texter angående Gustav III.⁷ Istället för att man inte fick trycka smädelser mot kungen fick man nu inte trycka något som hade med kungen eller riket att göra. Man kunde bli bestraffad med dödsstraffet med en förbrytelse av detta slaget.⁸ Det hade redan varit nära att Gustav III införde detta förbud mot att skriva om kungen 1773 när Johan Pfeiffer hade låtit publicera en artikel i *Dagligt Allehanda* att den svenske ministern i Konstantinopel hade medverkat till att den Ottomanska ledningen avbrutit fredsförhandlingen med Ryssland. Detta hade resulterat i att kanslikollegiet beordrade alla

³ <http://www.ne.se.till.biblextern.sh.se/lang/franska-revolutionen> 20100519.

⁴ <http://www.ne.se.till.biblextern.sh.se/lang/franska-revolutionen> 20100519.

⁵ <http://www.ne.se/lang/tryckfrihet> , 20100218.

⁶ Holmberg 2000, s.140.

⁷ Gustafsson 2005, s.187.

⁸ Holmberg 2000, s.155.

de inte fick publicera något om Sveriges relationer med

1785 infördes ett privilegietvång¹⁰ men det fick inte några synbara konsekvenser enligt Gustafsson med flera eftersom kanslikollegiets Matthias Benzelstierna¹¹ såg mellan fingrarna. Detta var en av anledningarna till att Kellgren kunde ge ut *Stockholms Posten* utan att ha ett privilegium eller boktryckarstatus.¹²

Statsmakten krävde 1788 bättre regler kring tidningarnas krigsrapportering, efter en artikel i *Inrikes Tidningar* som behandlade en enligt tidningen hotande dansk styrka vid den västra gränsen. Däremot sade Benzelstierna att det handlade om nyheter ö som af Allmänheten både med begär och billighet väntasö¹³.

Det första som jag skall göra är att förklara hur förhållandena var mellan de olika tidningarna under 1780-talet. En fejd pågick mellan två av tidningarna, *Stockholms Posten* och *Dagligt Allehanda*. De två huvudpersonerna i denna fejd var Johan Henric Kellgren (*Stockholms Posten*) och Johan Pfeiffer (*Dagligt Allehanda*). Kellgren stod i spetsen för de svenska Voltaireanhängarna.¹⁴ Bakgrunden till fejden var att *Dagligt Allehanda* hade blivit ett forum för Voltairerotståndare.¹⁵ Medan *Stockholms Posten* var ett tillhåll för Voltaireanhängare. Själva fejden utmynnade i att *Stockholm Posten* drev och parodierade med *Dagligt Allehanda*, bland annat genom att göra direkta kopior på tidningen. Den enda skillnaden var titeln på tidningen, detta trodde Gustafsson med flera förbryllade en och annan läsare.¹⁶

Forskningsläge

För att kunna skapa en frågeställning och svara på den kommer jag först att presenteras en sammanfattning av den svenska pressens uppgifter. Den är baserad på Magnus Nymans tankar kring de tre huvuduppgifter som han menar att den svenska pressen hade. Därefter ger jag en beskrivning på vilken genomslagskraft och opinionsbildande kraft som pressen hade. För att kunna förklara detta gör jag även en genomgång av vilken läsarkrets tidningarna hade. Det är förstås svårt att säga exakt vilken läsarkrets som just *Stockholms Posten* och *Dagligt Allehanda* hade, men jag ska diskutera vilken samhällsgrupp som läste tidningar.

⁹ Gustafsson 2005, s.188.

¹⁰ Privilegietvång innebar att man var tvungen att ha ett privilegium för att få trycka skrifter.

¹¹ Överpostdirektören i kanslikollegiet.

¹² Gustafsson 2005, s.189.

¹³ Gustafsson.2005, s.192.

¹⁴ Holmberg 2000, s.167.

¹⁵ Holmberg 2000, s.161.

¹⁶ Holmberg 2000, s.165.

svenska pressen tre funktioner. Först skulle de göra en artikel. Detta gick ut på att framföra både positiv och negativ kritik mot den rådande maktens representanter såsom kungamakten, kyrkan, universitetskultur, förvaltningsstruktur och liknande. Det mesta av det man skrev var koncentrerat kring kungamakten eftersom detta var den mest centrala makten i samhället. Däremot kunde man inte skriva vad som helst eftersom det fanns en stark censur och det var inte tillåtet skriva negativ kritik direkt riktat mot kungen. Därför fanns det ett väl etablerat system för att kunna framföra sina åsikter i tidningen. Detta gjordes bäst genom att maskera den känsliga informationen med olika liknelser genom historiska händelser. Nyman skriver övilken censor vågade stoppa en artikel om någon romersk tyrann därför att han fann likheter med landets konung i skildringen av despoten?ö.¹⁷ Tidningarna försökte med detta att visa vilka egenskaper en monark skulle ha för både medborgarna och konungen.¹⁸

Den andra rollen som pressen har enligt Nyman är i idédebatten. Enligt Nyman nådde den franska upplysningens idéer ut till den svenske läsaren genom tidningarna. Speciellt bra var det för den grupp människor som inte hade tid, råd eller möjlighet att köpa upplysningsförfattarnas skrifter. Något som Nyman däremot påpekar är att öupplysningsfilosofernas idéer inte presenterades i tidningarna på något heltäckande sätt, och inte heller bejakades de okritiskt och reservationslöst.ö.¹⁹ Däremot säger han att man i Sverige debatterade utifrån upplysningens idéer, perspektiv och tankegångar. Han säger sedan att det inte fanns någon samlad svensk upplysningsrörelse.²⁰ Detta är något som motsägs i *Den svenska pressens historia* som menar att tidningen *Stockholms Posten* stod i fronten för upplysningens idéer med främst utgivaren Johan Henric Kellgren i spetsen. De var främst Voltaireanhängare och arbetade mot upplysningens motståndare.²¹ Däremot säger Nyman att upplysningens idéer var kända i samhället tack vare det som den svenska pressen gjorde.²²

Den tredje uppgiften var nyhetsförmedling ö den kanske viktigaste uppgiften enligt Nyman. Nyman skriver: öÄr inte kännedom om andra länders förhållande i ekonomiskt, politiskt, religiöst och socialt avseende av yttersta vikt för att ge den enskilde en känsla av medverkan och medansvar i ett större skeende?ö.²³ Med detta menar Nyman att tidningarna

¹⁷ Nyman 1994, s.17.

¹⁸ Nyman 1994, s.17f.

¹⁹ Nyman 1994, s.18.

²⁰ Nyman 1994, s.18f.

²¹ Holmberg 2000, s.167

²² Nyman 1994, s.19.

²³ Nyman 1994, s.19.

ett kunskapsbildande. Genom kunskaper om andra länders
le man skapa en större kunskapsbas hos läsaren.²⁴

För att kunna svara på syftet behövs det först och främst förklaras vilken makt eller opinionsbildande kraft som pressen hade under gustaviansk tid i Sverige. I Magnus Nymans avhandling *Press mot friheten ó Opinionsbildning i de svenska tidningarna och åsiktsbrytningar om minoriteter 1772-1786* diskuterar Nyman vilka möjligheter som pressen hade att just skapa opinion. Han menar att det är svårt att peka på en specifik fråga där man kan se vilken kraft pressen hade. Det handlar mer om en stor mängd tidningsnotiser där man kan se vilken kraft tidningarna hade. Det handlade om att så ett frö hos läsarna. Han skriver exempelvis om tidningarnas artiklar om oppositionen i Amerika där människorna hade börjat sätta sig upp emot den Engelska regeringen. Tidningarna framställde detta som en kamp mellan folk och tyranni. Nyman menar att övisst var pressen ett mäktigt vapen som i rätta händer kunde bli ett redskap för omstrukturering av samhället²⁵. Med detta menar inte Nyman att regenterna ansåg pressen som något ont. De flesta av de stora regenterna i Europa var väl medvetna om pressens slagkraft och utnyttjade den för att kunna få ut sin egen propaganda till landet och omvärlden. Gustav III skrev själv sina propagandaartiklar liksom resten av de regenterna i Europa.²⁶ Gustav III hade också ett stort intresse för hur hans artiklar publicerades och såg ut. Det var viktigt att de såg bra ut på det sättet som framställde kungen i bättre dager.

För att kunna förklara vilken läsarkrets som tidningarna hade kommer det först en presentation av deras uppbyggnad. *Stockholms Posten* och *Dagligt Allehanda* var båda viktiga organ för nyhets spridning i Stockholm men det skilde rätt stort mellan tidningar vad de innehöll. Nedan finns en tabell som Nyman presenterar på sidan 41 i *Press mot Frihet ó Opinionsbildning i de svenska tidningarna och åsiktsbrytningar om minoriteter 1772-1786*:

Tabell 1.1 – Typer av artiklar i *Dagligt Allehanda* och *Stockholms Posten*

	Dagligt Allehanda	Stockholms Posten
Annonser	75%	32%
Nyheter	10 %	15%
Artiklar	5 %	25%
Poesi	2 %	20 %
Övrigt	8 %	8%

²⁴ Nyman 1994, s.19.

²⁵ Nyman 1988, s.91.

²⁶ Nyman 1988, s.91f.

ningarna under 1783 där de tryckte vardera 1204 sidor har Nyman menar att om man tittar på dessa siffror snabbt kan det verka som att *Stockholms Posten* är en mer seriös tidning med sina kvicka och genomtänka artiklar som ofta var djärva och utmanande. *Dagligt Allehanda* var mer var en tidning som skrev ett enklare och folkligare språk och innehöll många annonser. Det som är intressant med detta är att Nyman menar att dessa två tidningar kompletterade varandra. Han grundar detta på att *Dagligt Allehanda* innehöll många delar som *Stockholms Posten* saknade. Bland annat fanns meteorologiska uppgifter, platsannonser, upplysningar om ankommande resande samt ekonomiska uppgifter som växelkursen och liknande. Speciellt med tanke på platsannonserna kunde en person som var ute efter ett arbete plocka upp denna tidning och se efter vad det fanns för arbeten eller kunde denna person sätta in en annons i tidningen. Samtidigt kan person ta del av vad som står i tidningen. Det är detta som är det viktiga menar Nyman. Nyman skriver öEn tidnings litterära värde säger inget om dess idéspredande betydelse!ö²⁷. Det viktiga är att läsaren tar del av vad som står i tidningen och en person som var ute efter ett arbete kunde även ta del av de artiklar som stod i tidningen.²⁸

Dessa två tidningar var olika typer av tidningar och riktade sig till olika typer av personer men däremot var båda två viktiga för informationsspridningen av nyheter i Stockholm. Om man skall prata om vilken opinionsbildande kraft som en tidning hade, måste vi ta fram hur stor mängd personer som läste tidningen. Magnus Nyman skriver om hur det ibland kunde vara mellan 20 och 30 läsare som tog del av ett exemplar, ifall man ser på hur många tidningar som såldes. Om man jämför det med dagens tidningar, kan man tycka att dess opinionsbildande kraft är nästintill noll idag. Men Magnus Nyman tar sedan upp det faktum att med tanke på att tidningarna kostade ganska mycket att köpa var det ofta så att många inom samma bekantskapskrets köpte tidningar tillsammans för att kunna spara pengar. Nyman visar sedan en tabell som visar antal exemplar varje upplaga trycktes i under början av 1800-talet. *Stockholms Posten* trycktes i 2500 exemplar medans *Dagligt Allehanda* trycktes i 2000 exemplar. Om man då tar med det faktum att flera köpte dessa tidningar tillsammans med sina närmaste för att spara pengar, kan man se att dessa två tidningar nådde ut till en relativt stor läsarkrets.²⁹

Magnus Nyman tar även upp det faktum att man sparade de tidningar som trycktes upp och band ihop dem och såldes vid årets slut. Tillägg till detta är också att man kunde få tag på

²⁷ Nyman 1988, s.43.

²⁸ Nyman 1988, s.41ff.

²⁹ Nyman 1988, s75f.

caféer och därmed kan man se att de nådde ut till en punkt som Nyman nuddar vid senare är det faktum att eftersom man ofta köpte tidningar tillsammans och läste dem senare vid olika litterära salonger där man kunde ta del av ett flertal olika tidningar, läste varje person mer än en tidning. Alltså blev de som läste påverkade av de olika tidningarnas perspektiv. Det skall däremot tilläggas att dessa litterära salonger var en plats för aristokratin samt de förmögna inom samhället.³⁰

De olika kaffehusen var däremot borgarnas möjlighet att ta del av tidningarna och där man kunde ha som Nymans skriver omöjlighet till kunskapsinhämtning³¹. Det var förbjudet med alkohol och spel inom dessa kaffehus för att ge en större möjlighet till en mer akademisk kultur. Nyman menar att man kan jämföra dessa kaffehus med de olika universiteterna om man diskuterar kunskapsinhämtningen och diskussionsmöjligheten. Man kan enligt Nyman diskutera hur viktiga dessa kaffehus var för informationsspridningen av upplysningens idéer men dessa kaffehus var viktiga. Åtminstone ansåg kungen att de var farliga nog med tanke på att det fanns ett kaffeförbud i Sverige mellan 1766-1769. Nyman menar att man kan spekulera huruvida detta var ett försök att dämpa debattflödet. Han menar att kaffehusen var den viktigaste platsen i Europa för kritiska samtal i syfte att omforma samhällen.³²

Enligt Nyman fanns det även andra litterära miljöer. Det fanns olika lånebibliotek och andra läsesällskap där man kunde träffas och läsa tidningarna. Det startades även vissa finare sällskap där man utförde studier av utländska tidningar. Dessa platser var mindre och såvida det inte var ett bibliotek var det till för slutna sällskap.³³

Vilka personer som läste tidningarna är en intressant fråga att ställa. Om man skall kunna diskutera vilken opinionskraft en tidning hade, måste man först ta reda på vilka de var som läste tidningarna. Nyman beskriver problematiken med detta på grund av att de flesta av tidningarna saknade en utvecklad prenumerationsförteckning. Han har ändå sammanställt en tabell där han visar vilka som finns med. Det som skall tilläggas innan tabellen presenteras är att flertalet av dessa personer som finns med här prenumererade för en institutions räkning samt att det fanns gymnasiebibliotek som även de prenumererade på tidningarna. Det är även svårt att skapa en lista över hur många lösnummer som såldes. Nyman har försökt att dela in dessa i olika grupper. Här är Nymans tabell:³⁴

³⁰ Nyman 1988, s.78ff.

³¹ Nyman 1988, s.84.

³² Nyman 1988, s.84.

³³ Nyman 1988, s.89.

³⁴ Nyman 1988, s.78f.

er per yrkesgrupp

	109 personer		ca 32%
Högre befattningshavare	50	∅	ca 15%
Borgare	41	∅	ca 12%
Brukspatroner o. liknande	38	∅	ca 11%
Akademiker	23	∅	ca 7%
Präster	22	∅	ca 6,5%
Officerare	18	∅	ca 5%
Kvinnor	11	∅	ca 3%
Studerande	8	∅	ca 2,5%
Utlänningar	8	∅	ca 2,5%
Läkare, apotekare	3	∅	ca 1%

För att kunna förstå vad konungen var rädd för att tidningarna skulle presentera i sina artiklar kommer här en genomgång av Elmar Nymans avhandling *Indragningsmakt och tryckfrihet 1785-1810*. Han skriver om hur tidningen *Medborgaren*, som även den utgavs i Stockholm av C.F. Nordenskiöld, var skriven i det som Elmar Nyman menar är revolutionens språk. Elmar Nyman skriver öEfter att ha sökt visa att historien aldrig haft eller skulle komma att få någon konung som ägde visdom och snille i proportion till sin personliga makt³⁵. Han menar att *Medborgaren* sätter kungen i dålig dager. Han citerar sedan *Medborgaren* öutgjuter människors blod, som kallar dem upprorsstiftare, vilka rättmätigt sätta sig emot hans tyranniska vilja³⁶. Här kan vi se hur Nordenskiöld citerar nationalförsamlingen i sin tidning och detta gjorde att Gustav III till slut drog in hans privilegium och inte längre tillät honom att publicera något mer.³⁷ Strax efter kom det förbud för dagblad och veckoskrifter att skriva om händelserna i Frankrike. Det dröjde däremot till december 1791 innan Gustav III till slut förbjöd boktryckare att skriva om händelserna. Det var därför efter 1791 omöjligt att i Sverige trycka något om revolutionens förlopp utan man var tvungen att importera tidningarna från utlandet för att kunna få reda på vad som hände i Frankrike.³⁸ Utifrån detta kan vi fastställa att Gustav III förbjöd en tidning att publicera på grund av att denna citerade vad nationalförsamlingen hade sagt om monarken i Frankrike. Jag ta reda på ifall de mer etablerade tidningarna Stockholms Posten och Dagligt Allehanda ställer monarken i Frankrike

³⁵ Nyman 1963, s.57.

³⁶ Nyman 1963, s.57.

³⁷ Nyman 1963, s.57.

³⁸ Nyman 1963, s.59.

skall även tilläggas att Elman Nyman skriver öKellgren
sände att han inför allt gråtit som ett barn av glädje och
rörelse³⁹ när han hörde om revolutionen i Frankrike.

För att gå vidare hittar man i Stig Bobergs avhandling *Gustav III och tryckfriheten 1774-1787* en intressant fråga. Boberg skriver om hur man inte i varken *Dagligt Allehanda* eller *Stockholms Posten* kan hitta något som pekar på att tidningarna kunde ha spelat någon roll som politiskt oppositionsorgan. Boberg behandlar årgångarna mellan 1780 ó 1787.⁴⁰ Han menar att *Dagligt Allehanda* fick viss kritik för en karaktärsbeskrivning av Karl XII men att det inte var någon större fara med det.⁴¹ Det som är intressant är att Boberg har behandlat perioden strax före min och menar att dessa tidningar inte skrev om sin opposition för regimen i Sverige. Magnus Nyman skriver öTyvärr har i synnerhet den förstnämnde (Boberg) inte i tillräckligt hög grad uppmärksammat de möjligheter som pressen hade att agera trots en strängare lagstiftning. Ibland har Boberg varit blind även för tydliga och profilerade oppositionsytringar.⁴² Det är ganska intressant att Nyman kritiserar Boberg för att inte kunna uppmärksamma oppositionsytringar. Jag kan inte uttala mig huruvida Nyman har rätt eftersom Boberg inte tar upp några exempel samt att jag inte har gjort en undersökning på varken *Stockholms Posten* eller *Dagligt Allehanda* under den perioden som Boberg undersöker.

Boberg menar också att det är *Dagligt Allhanda* som är den mer betydande tidningen vid denna tidpunkt. Detta beror förstås på vilken utgångspunkt man har när man skall bestämma vilken tidning som är mest viktigt. *Stockholms Posten* är enligt Gustafsson m fl en anhalt för Voltairanhängare vilket jag anser gör den till en betydande tidning. Man kan även se på antalet tryckta upplagor där *Stockholms Posten* och *Dagligt Allehanda* är de två största oberoende tidningarna i Stockholm vid denna tidpunkt, vilket gör båda två till betydande tidningar.⁴³ ø

Det skall tilläggas att det har gjorts en undersökning av Jöran Wibling som heter *Opinioner och Stämningar i Sverige 1809-1810* som behandlar *Dagligt Allehanda* som förmedlare av utländska nyheter. Wibling diskuterar vart *Dagligt Allehanda* får sina nyheter ifrån och vart deras fokus ligger på.⁴⁴

³⁹ Nyman 1963, s.55.

⁴⁰ Boberg 1951, s.176.

⁴¹ Boberg 1951, s.176.

⁴² Nyman 1994, s.257

⁴³ Nyman 1988, s.76.

⁴⁴ Wibling 1954, s.50ff.

II och franska revolutionen, som är publicerad i *Svensk*

Gustaf III var rädd för att de revolutionära tankarna som

fanns i Frankrike skulle sprida sig till Sverige. Det var inte bara i Frankrike som det var hungersnöd och fattigdom utan detta var även en verklighet i Sverige. Hjärne beskriver hur det fanns kontrarevolutionära tankar hos Gustaf III.⁴⁵

Bakgrunden till min uppsats

Vi får i den forskningen som jag presenterar reda på att anledningen till det förbud som tillkom 1790 var att det var ett försök av Gustav III att strypa den opposition som fanns i landet mot den svenska regimen. Vi vet alltså varför han skapade förbudet, men det som jag anser saknas i den tidigare forskningen är en undersökning om man i tidningarna kan hitta en anledning till Gustav III:s förbud mot att skriva om händelserna i Frankrike. Vi får av Elmar Nyman reda på att strax efter att *Medborgaren* hade citerat nationalförsamlingen fick Nordenskiöld sitt privilegium indraget. Vi får tyvärr inte reda på vad de andra tidningarna skriver. Jag kommer här nedan att beskriva vad jag anser saknas och hur jag med mitt arbete försöker att bidra till den forskning som redan finns.

Elmar Nyman fokuserar på att förklara hur Gustav III genom sin politik lyckades stoppa nyskapandet av tidningar och skrifter. Han fokuserar inte på vad tidningarna skrev som fick Gustav III att skapa de olika förbud som existerade. Jag vill genom min uppsats visa vad tidningarna skrev för att se om man i det kan hitta den bakgrunden, som fick Gustav III att skapa förbudet.

Anledningen till att jag använder Magnus Nymans avhandling *Press mot Frihet* är att den innehåller bra förklaringar till vilken makt pressen hade att påverka läsaren under slutet av 1700-talet. Magnus Nyman skriver inte om franska revolutionen men däremot får vi en bakgrund som jag använder för att visa att Gustav III hade rätt i att vara rädd för vad tidningarna skrev.

Stig Bobergs avhandling anser att *Dagligt Allehanda* och *Stockholms Posten* inte var särskilt viktiga när man diskuterar oppositionspress. Det jag anser saknas här är en undersökning huruvida detta ändras under perioden som jag har undersökt. Jag vill inte ta reda på ifall det finns opposition mot den rådande regimen som Boberg har gjort utan jag vill ta reda på ifall man i tidningarnas presentationer av händelserna i Frankrike kan finnas en implicit opposition mot regiminen i Sverige.

⁴⁵ Bagge 1929.

senterat här ovan kommer jag fram till följande frågor.

Den första frågan är om man finner kritik i tidningarna mot den franska eller svenska monarkin? Detta är den största frågan och den som jag bygger hela min uppsats på eftersom *Medborgaren* fick sitt privilegium indraget på grund av att de skrev kritiskt mot monarkin i Frankrike. Den andra frågan jag har är ifall man finner någon kritik mot aristokraterna i Frankrike i tidningarna. Det viktiga med båda frågorna är hur kritiken ser ut. Var den kommer ifrån och mot vem den är riktad. Att det finns kritik är inte intressant i sig utan det är hur den framställs som är intressant. Jag vill även ha reda på om dessa två tidningar skiljer sig från varandra i sitt sätt att skriva om händelserna i Frankrike samt om deras rapportering förändras under undersökningsperioden? Jag vill se om det förändras med tiden, ifall tidningen blir mer eller mindre kritisk.

Metod

I denna uppsats ska jag använda en komparativ analys för att jämföra olika tidningsartiklar. Målet med en komparativ analys är enligt Lennart Hellspong öatt jämföra olika texter eller genrer för att undersöka likheter, skillnader eller påverkan mellan dem⁴⁶ Denna metod är väldigt bra anpassad för vad denna uppsats försöker att uppnå. Syftet med undersökningen är att ta reda på varför Gustav III valde att skapa förbudet och därför har jag valt att göra denna jämförelse mellan två tidningar som var de ledande tidningarna under perioden men som även stod på varsin sida när det gällde åsikter om franska revolutionen samt Voltaire idéer. Det finns sex delarna som Hellspongs komparativa undersöknings metod och dessa är hänsyn till 1) sammanhanget, 2) språket, 3) innehållet, 4) den sociala tonen, 5) stilen och 6) sambandet.

Sammanhanget

För att kunna sätta in uppsatsen i rätt sammanhang gäller det att ta hänsyn till de yttre förutsättningarna för texten, vilken funktion fyller den och vilka målgrupper riktar de sig emot? Men den viktigaste delen är vilka kulturbakgrunder finns bakom artiklarna. Vilka personer står bakom artiklarna och vilken kontext befinner de sig i.⁴⁷

⁴⁶ Hellspong 2001, s.79.

⁴⁷ Hellspong 2001, s.79.

...rna åt både formellt och på vilket sätt är deras meningar uppbyggda. Men även hur gör artiklarna för att skapa sammanhang mellan sina ord och satsers? Hur har artiklarna byggt upp sina stycken och avsnitt samt vilka uppgifter finns med i texten.⁴⁸

Innehållet

Det viktiga när vi kommer till det innehållsliga är vilket tema som artiklarna tar upp. Vilka perspektiv lägger de på dessa teman? Vi vet redan vilket huvudtemat är med tanke på att undersökningen är om franska revolutionen men det viktiga är vilka underteman som finns. Vad ligger fokus på, finns det på revolutionärerna, samhället eller monarkin.⁴⁹

Den sociala tonen

Den sociala tonen visar hur texterna liknar och skiljer sig texterna åt. Hellspong skriver över vilket *jag* tonar fram som den som talar i texten och vilket *du* som den tilltalade?⁵⁰. Den visar även vilken slags språkhandling författaren har i sina artiklar, om de informerar, kritiserar, manar eller skämtar men även vilka attityder och värderingar författaren visar.⁵¹

Stilen

Hur skiljer sig texternas stil åt från varandra? Är den ena formell och den andra informell eller den ena abstrakt och den andra konkret? Vad får det för inverkan på texten och vad kan det bero på?⁵²

Sambandet mellan texter

Vilket samband finns mellan de olika texterna? Hur förhåller de sig till varandra? Har de något inflytande över varandra? Det är oavsett om det är ett direkt samband eller indirekt via sina litterära traditioner.⁵³

Jag kommer att arbeta utifrån Hellspongs metod men jag kommer att lägga mer fokus på vissa av hans punkter. Först och främst är det sammanhanget som är viktigt för mig. Detta är för att

⁴⁸ Hellspong 2001, s.80.

⁴⁹ Hellspong 2001, s.80.

⁵⁰ Hellspong 2001, s.80.

⁵¹ Hellspong 2001, s.80.

⁵² Hellspong 2001, s.80.

⁵³ Hellspong 2001, s.81.

t. Den är viktig för att kunna svara på första frågan. Där på sambandet mellan texter för att kunna svara på första frågan. Jag kommer att ha fokus på två olika delar för att kunna svara på min frågeställning. Dessa två delar är stora händelser som exempelvis stormningen av Bastiljen samt citat från revolutionärer. Anledningen till att jag väljer dessa två är på grund av att de stora händelserna kommer att finnas med i båda tidningarna och kommer att vara väl beskrivna. Anledningen till att jag väljer citat från revolutionärer är på grund av att *Medborgaren* blev av med sitt privilegium då tidningen hade med ett citat från nationalförsamlingen. Det är därför intressant om jag kan finna liknande citat i dessa tidningar. Ifall jag hittar det bör det tyda på att det som hände *Medborgaren* har byggts upp av att andra tidningar tillsammans med *Medborgaren* har citerat revolutionärer när de beskriver monarken eller monarkin på ett negativt sätt. Jag kommer även till viss del att ha fokus på den sociala tonen i texterna för att se om man kan hitta någon implicit kritik mot den svenska eller franska monarkin.

Källor

Här nedan presenteras de källor som används i uppsatsen. Först ges en bild över dem samt en förklaring varför de är viktiga för denna uppsats. Därefter kommer den källkritiska delen av uppsatsen. Källorna är *Dagligt Allehanda* och *Stockholms Posten*.

En anledning till att dessa två källor har blivit utvalda är att de ligger i fejd med varandra under 1789. Kellgren som är en av utgivarna av *Stockholm Posten* är i fejd med Johan Pfeiffer utgivare av *Dagligt Allehanda*. *Dagligt Allehanda* var motståndare till Voltaire⁵⁴. Den viktigaste anledningen däremot till varför dessa två tidningar blivit valde är att de är oberoende tidningar. De två andra stora tidningarna i Stockholms under denna period var *Post Tidningar* och *Inrikes Tidningar*. Dessa två tidningar styrdes av överpostdirektören som var anställd av regeringen. Dessa tidningar var beroende av vad regeringen ville ha med i tidningen.⁵⁵

Något som man bör inse är att det inte handlar om olika politiska ståndpunkter, som det gör när man diskuterar dagens tidningar, utan det handlar om personliga fejder mellan olika utgivare. De hade olika filosofiska inriktningar, vilket gjorde att man kunde hamna i fejd med varandra.

⁵⁴ Holmberg 2000, s.161.

⁵⁵ Nyman 1988, s.41.

ning i oktober 1778. Det var tre stycken utgivare i början. Johan Henric Kellgren, Carl Peter Lenngren och Johan C. Holmberg. Kellgren var en utåt sett viktig figur för tidningen eftersom han var en förkämpe för upplysningens idéer.⁵⁶ Han var också Voltaireanhängare och såg därför till att Voltaires idéer fick mycket plats i tidningen. Han hamnade därför i konflikt med utgivaren för *Dagligt Allehanda* eftersom den tidningen hade blivit ett forum för motståndare till Voltaires idéer.⁵⁷

Denna tidning är väldigt annorlunda jämfört med *Dagligt Allehanda*. Den hade en väl inarbetad inrikessektion med en egen redaktör i Lenngren, samtidigt som den hade en ännu större utrikessektion vars redaktör var Pehr Rudin. Efter Rudin övertogs den däremot av Kellgrens systerson Christian Lengblom 1788. Det var brukligt under denna tid att man hade en större utrikessektion än inrikessektion. *Stockholms Posten* är den första tidningen där man kan se en väl utarbetad arbetsfördelning.⁵⁸

År 1790 när Kellgren blev ensam utgivare ändrades tidningens utseende. Han gav då utrymme för en sektion som han kallade Witterhets Tidningar. Det vill säga en avdelning för litterära, kritiska och allmänskulturella skrifter. Det som fick ge upp plats för denna del var inrikesdelen.⁵⁹ *Stockholms Posten* 1780 gjorde några nummer där de utformade sin tidning som en parodi på *Dagligt Allehanda*.⁶⁰ Man gjorde detta genom att lägga in oanständiga undermeningar som exempelvis

Lissabon d.25 Julii. Härifrån och till Petersburg är i dessa dagar skickad en Courier, som skal gå til fots hela vägen; och som detta aldrig brukas utan wid högst wigtiga tilfällen, så tror man at Depacherna lära angå den bewäpnade Neutraliteten. Man önskar at han måtte hinna fram innan wintren.

En Jungfru som har godt hjerta och wackert ansigte, åstundas nu genast af en hederlig Ungkarl, at gå tilhanda med uppspassning och i synnerhet bäddning; swar begäres i dessa blad.⁶¹

Stockholms Posten är av intresse för denna uppsats tack vare att den är ett forum för Voltaireanhängarna. Den är positiv till upplysningens idéer samt att den är motståndare till *Dagligt Allehanda*. *Stockholms Posten* med Kellgren i spetsen har setts som den främsta

⁵⁶ <http://www.ne.se/johan-henric-kellgren-20100213>.

⁵⁷ Holmberg 2000, s.153, 161.

⁵⁸ Holmberg 2000, s.162.

⁵⁹ Holmberg 2000, s.162.

⁶⁰ Holmberg 2000, s.165.

⁶¹ *Stockholms Posten* 17800914, s.1.

⁶² Tidningen bör ha en positiv inställning till franska Voltaireanhängare med just Kellgren i spetsen.

Dagligt Allehanda

Dagligt Allehanda startade under 1767 som en bilaga till *Stockholms Weckoblad* under titeln *Allehanda*. Bara efter några exemplar blev denna bilaga populär och döptes om till *Stockholms Allehanda* som till skillnad från *Stockholms Weckoblad* innehöll nyhetsartiklar. 1769 blev *Dagligt Allehanda* självständigt och dess utgivare var Wilhelm Mommas, son till Peter Mommas som var utgivare av *Stockholms Weckoblad*. *Dagligt Allehanda* utvecklades snabbt och blev ett framgångsrikt företag. De började även tidigt med utländska artiklar vilket var ovanligt på den tiden. Man hade även vissa lokal- och inrikesartiklar. Tidningen hämtade sina utrikesartiklar ifrån engelska och kontinentala tidningar. Tidningen bytte ägare 1771 och Johan Pfeiffer tog över eftersom Wilhelm Momma tvingades fly landet på grund av stora skulder.⁶³

Dagligt Allehanda var en tidning som först och främst inriktade sig på utländska nyheter. Den hade inte mycket att sätta emot de tidningar som var mer inriktade på inrikesnyheter. Tidningen hade däremot ingen tidsrytm i sina utrikesartiklar. Det kunde vara flera dagar mellan artiklarna och det fanns inte heller någon överensstämmelse i artikellängd.⁶⁴

Under 1789 var tidningen lite mer försiktig med vad den skrev. Tidningen hade fått kritik från teologiskt håll för några lovord angående Voltaires tänkande och därefter blev Pfeiffer mer försiktig med vad han tryckte i sin tidning. Under hösten startades *Stockholms Posten* och blev ett organ där Voltairetänkare uttryckte sig. Det utbröt en fejd mellan tidningarna och *Dagligt Allehanda* blev ett forum för motståndarna till upplysningstänkarna.⁶⁵

Det är detta som gör tidningen intressant för undersökningen. Den var ett forum där man uttryckte sitt motstånd mot Voltaireanhängarna. Tidningen borde ge en mer negativ bild av franska revolutionen och ge en annan syn än den andra tidningen.

Källkritik

Det första man bör tänka på när man skall undersöka detta material är att inte se på det som artiklar från idag. Läsarna hade inte samma medvetenhet som idag vad gäller tidningarnas makt att påverka sina läsare. Sedan fanns det inte samma regler och lagar kring vad man fick och inte fick skriva. Ett exempel är att *Dagligt Allehanda* fick stor kritik från teologiskt håll

⁶² Holmberg 2000, s.167.

⁶³ Holmberg 2000, s.153.

⁶⁴ Holmberg 2000, s.160.

⁶⁵ Holmberg 2000, s.161.

publicerade. Detta gjorde att Pfeiffer valde att inte uttrycka sig som blev rädd för vad de kunde innebära att skriva Voltaire vänligt igen. När man läser detta bör man tänka på vilken förförståelse läsarna hade och vilka som tidningen riktar sig till. Vilka det är de vill påverka och varför? Man måste sätta in texten i sin samtida kontext för att kunna förstå vad den vill förmedla.

Sedan måste man också se på vilket sätt fejden mellan utgivarna har påverkat vad de har skrivit. Kommer den ena tidningen att försöka ge en dålig bild av franska revolutionen för att säga emot den andra tidningen? Man bör ha detta i åtanke när man läser tidningarna. Ett exempel är att *Stockholms Posten* ibland gav ut sin tidning som ett satirobjekt av *Dagligt Allehanda*. Det handlade inte om att rapportera nyheter så mycket som det handlade om att förlöjliga *Dagligt Allehanda*.

Här nedan kommer den empiriska diskussionen att presenteras. Jag kommer att presentera utdrag ur tidningarna och sedan diskutera och analysera dem. Det intressanta är ifall jag kommer att hitta något som påminner om det som man kunde hitta i *Medborgaren* och som fick kungen att stänga den tidningen.

Den 20 juli 1789 skriver båda tidningarna om en händelse där folket med våld öppnar fängelset St. Germain des Pres. *Stockholms Posten* börjar här med att skriva utdrag från brev vilket man gjorde för att läsaren skall få en mer personlig upplevelse när de läser artikeln.⁶⁶ Detta är inte det enda tillfället detta händer. Det är ofta som båda tidningarna skriver om samma händelse vid samma tidpunkt. När det har hänt något stort är det vanligt att tidningarna får reda på det samma dag och beskriver händelsen. Det intressanta är inte vad de beskriver men hur de beskriver det.

En viktig händelse som beskrivs i båda tidningarna är stormningen av fängelset Bastiljen. Det finns däremot vissa skillnader i hur de beskriver händelsen. Det mest intressanta är att detta är första gången som det finns en tydlig skillnad mellan hur de två tidningarna beskriver händelserna i Frankrike. *Dagligt Allehanda* beskriver hur folkets raseri har utbrutit mot olika delar i det franska samhället men i synnerhet mot Bastiljen. Den har snart blivit nerbruten till grunden. Folket hade tagit Bastiljens guvernören samt major till fånga och huggit av deras huvuden. Nu skall man på platsen uppföra en byggnad som kallas för Templet för frihet som skall vara till nationalförsamlingen.⁶⁷

Stockholms Posten beskriver hur en stor öBorgare=Milicensö⁶⁸ stormade Bastiljen strax efter att de hade hört att det kom skott inifrån borgen. De beskriver hur denna Borgaremilis anfaller borgen och tillfångatar guvernören samt att man tvingar denne tillsammans med majoren och några valda konstaplar att ta av sig kläderna och nakna bära med sig dem till Place de Greve där de halshöggs. Man gjorde detta samtidigt som man ropade öGouverneur öfwer Bastillen, en trolös man och folkets förrädare⁶⁹. Även om *Stockholms Posten* inte säger att detta som revolutionärerna gör är något bra så tar man ändå upp dessa slagord samt att de inte heller förkastar vad de skriver. Detta kan jämföras med hur *Dagligt Allehanda* inte

⁶⁶ *Dagligt Allehanda* 17890720, s.2.

Stockholms Posten 17890720, s.1.

⁶⁷ *Dagligt Allehanda* 17890706, s.1.

⁶⁸ *Stockholms Posten* 17890706, s.2.

⁶⁹ *Stockholms Posten* 17890806, s.2.

mer skriver en kort artikel om vad som hände och sedan

Stockholms Posten skriver öfver de Launauø hufwud läste man följande ord: Gouverneur öfwer Bastillen, en trolös man och folkets förrädare.ö.⁷⁰ De Launauø var govunören över Bastiljen. Senare i artikeln förklarar de hur ett brev till De Launauø från Flefselles där Flefselles lovar förstärkning till Bastiljen, vilket blev hans dödsdom. Pöbeln letade sig fram till Flefselles hus och mördade även honom.⁷¹

Skillnaden i hur tidningarna beskriver stormningen av Bastiljen är främst att *Stockholms Posten* är mer ingående i sin förklaring medan *Dagligt Allehanda* beskriver händelsen kort. Detta är precis det som Nyman säger skilde tidningarna åt.⁷²

Stockholms Posten skriver öLefwe Parisboerne! Hela Nationen har at tacka dem för Frihetenö.⁷³ Detta ropar 200 borgare, som var deputerade av nationalförsamlingen, på Place de Louis XV när de möter kungen. *Stockholms Posten* skriver också öAlla Borgare syntes färdige at wilja dö för Fäderneslandet och Frihetenö.⁷⁴ Här beskriver tidningen hur nationalförsamlingen möter upp kungen och är mer eller mindre beredda att dö för sin frihet. Detta är ett väldigt tydligt exempel på hur man sätter sig upp mot en monark. Senare beskriver de hur kungen möter denna församling utan några av sina vakter. Kungen rider in i Paris utan några av sina vakter och det lilla följe som han har med sig är obeväpnat. Folksamlingen som möter honom är ca 600 000 man. De sjunger antingen ölefwe friheten! Eller Lefwe Nationö⁷⁵. Kungen hade sett väldigt orolig ut.⁷⁶ Det som är intressant här är inte bara att man beskriver hur en nation sätter sig upp mot en monark utan man beskriver också att en monark som skall vara perfekt är orolig. Även om detta kan ses som något litet är det fortfarande så att en monark skall vara en lugn och sansad människa vid alla tillfällen och inte tappa huvudet.

Det är intressant hur båda tidningarna tar upp samma händelse, beskriver den mycket likt men ändå olikt. De har fått samma information om händelsen om kring Bastiljen vilket klart och tydligt syns i deras beskrivning av händelsen. Det viktiga här är hur *Stockholms Posten* väljer att ta upp dessa slagord och berätta dem för sina läsare, vilket är intressant med tanke på vad som hände *Medborgaren* när den citerade nationalförsamlingen. Nu väljer däremot *Stockholms Posten* att vara mer försiktig med vilka citat de väljer att ta med i sin tidning. Den

⁷⁰ *Stockholms Posten* 17890806, s.2.

⁷¹ *Stockholms Posten* 17890806, s.2.

⁷² Nyman 1988, s.43.

⁷³ *Stockholms Posten* 17890807, s.2.

⁷⁴ *Stockholms Posten* 17890807, s.2.

⁷⁵ *Stockholms Posten* 17890807, s.2.

⁷⁶ *Stockholms Posten* 17890807, s.2.

ten väljer att skriva ut citat där man inte kritiserar
as artikel kan mera sägas vara en kortare beskrivning av
händelsen.

Båda tidningarna skriver om en händelse när en fabrikör vid namn Reveillon hade uttalat sig under en av de allmänna ståndens sammankomster öAt det allmänna eländet icke wore så stort, som man det utskrifit, emedan hans Arbetsfolk kunde icke allenaft föda sig, utan til och med bära guld=ur i fickan.ö⁷⁷ och texten i *Stockholms Posten* är liknande men däremot är texten efteråt det intressanta. Revellions hus blev sönderslaget och *Stockholms Posten* beskriver personerna som pöbeln medans *Dagligt Allehanda* inte sätter något namn på folkmassan som raserar huset. *Stockholms Posten* skriver också att öBland de uproriske har man funnit icke blott fattige och olycklige, utan äfwen åtskillige af dryder öfmerlastade personer, hos hwilka penningar icke felade. En Riddare af S: Ludwigs Orden, som wille stilla de uproriske, har blifwit skuten, utom flera andre hederlige Medborgare, som sökt råda Pöbeln til saktmodighet. ö.⁷⁸ Här läser vi hur *Stockholms Posten* sätter in de fattiga och pöbeln i samma sammanhang. Skribenten är förvånad över att det inte bara är fattiga och olyckliga människor som är med i pöbeln.

Den 10 augusti citerar *Dagligt Allehanda* nationalförsamlingen där de skriver öWilla Tyrannerne döda mig, så måste mit hufwud hämtas midt utur denna församling.ö⁷⁹ Detta är vad Mirabeau säger när han och några andra öDeputeradeö⁸⁰ tillbringar natten i nationalförsamlingens sal. Nu hittar vi ännu ett citat från revolutionärerna. Vi hittar samma citat i *Stockholms Posten*. Denna gång står det i både *Dagligt Allehanda* och *Stockholms Posten*. Båda tidningarna skriver sedan också att revolutionen blev till intet samt att kungen lyckades att stoppa den påföljande revolutionen som borde ha följt Bastiljens erövrande.⁸¹

Vi finner flera tillfällen då *Dagligt Allehanda* använder ordet tyrann när de talar om monarken eller adeln. Det är visserligen när de citerar en revolutionär och det handlar inte om deras egna ord eller åsikter, men de använder dessa ord. Här nedan ser vi ett exempel på det öDen sistnämdes hjärta slets ur bröstet så varmt det war, och bars på en Dragons Sabel=spets, med utrop : Detta är det Tyranneste hjärta, framför de döda kropparne, hwilka i triumph

⁷⁷ *Dagligt Allehanda* 17890518, s.1f.

⁷⁸ *Stockholms Posten* 17890518, s.2.

⁷⁹ *Dagligt Allehanda* 17890810, s.1.
Stockholms Posten 17890810, s.2.

⁸⁰ *Dagligt Allehanda* 17890810, s.1.

⁸¹ *Dagligt Allehanda* 17890810, s.1.
Stockholms Posten 17890819, s.2.

ser än en gång ett exempel på att *Medborgaren* inte var neutrala när de väljer att tala negativt om aristokraterna eller Ludvig XVI. Det viktiga är i vilken kontext tidningen sätter det i. Nu skriver inte *Dagligt Allehanda* att det som revolutionärerna gör är korrekt. Det läsarna fortfarande läser är att det finns människor därute som är villiga att använda ord som tyrann när de beskriver adeln och kungen. Nu är de visserligen villiga att mörda adelsmän också. Det kan mycket väl ha varit så att Gustav III var rädd för att dessa åsikter och tankar skulle börja komma till de svenska borgarna.

Det är rätt intressant att *Stockholms Posten* också beskriver samma pöbel som är ute efter samma personer. Men de väljer istället att fokusera på att en av adelsmännen blev räddad. Denne adelsman hade blivit tillfångatagen av pöbeln och skulle hängas som en av fäderneslandets fiender men han blev släppt på fri fot efter att folkmassan hade lugnats.⁸³

Båda tidningarna är däremot inte rädda för att använda ord som förrädare när de beskriver vad folkmassorna tyckte om monarken och adeln. Detta är väldigt intressant, jag hade trott att *Dagligt Allehanda* skulle ha sagt att det revolutionärerna gör är hemskt och något som inte borde tillåtas av resterande Europa medan det var *Stockholms Posten* som skulle hylla det som revolutionärerna gjorde. Än så länge kan man se att de är relativt neutrala till vad som händer borta i Frankrike. Det handlar än så länge om att rapportera vad som händer och inte att sprida sina egna budskap.

Under de nästföljande dagarna kan vi finna några smånotiser om händelserna i Frankrike i *Dagligt Allehanda* medan i *Stockholms Posten* finner vi desto mera. Vi får läsa en brevväxling mellan kungen och Nector. Kungen känner sig bedragen och ber att nationalförsamlingen skall arbeta för att återfå hans förtroende. Konungen vill återfå en byggnad från Nector. Där svarar Nector att han visst att det var kungens byggnad och att han gör vad som han kan för att kungen skall återfå den så snart som möjligt. Det går däremot inte att göra fortare än vad det görs just nu.⁸⁴

Det är mycket intressant att *Stockholms Posten* ännu en gång visar hur Nector som är en av ledarna för nationalförsamlingen väljer att sätta sig upp mot kungen. Nu vill Ludvig XVI återfå sin byggnad på en gång men ändå väljer denna person att säga att Ludvig XVI gott får vänta. Detta är stort med tanke på att kungen såg sig själv som utsedd av gud och en person som man inte säger nej till. Gustav III såg sig själv på samma sätt och man kan tänka sig att

⁸² *Dagligt Allehanda* 17890814, s.1.

⁸³ *Stockholms Posten* 17890814, s.2.

⁸⁴ *Stockholms Posten* 17890821, s.2.

vidare till Sverige. Vi kan självklart omöjligt veta vad
d för men vi kan spekulera i det hela.

Vi läser senare hur *Stockholms Posten* skriver om att förstörelsen av Bastiljen har sin gilla gång medan det nu har samlats 60 000 män som är redo att slåss för friheten.⁸⁵ Detta är den största nyheten fram till den 27 augusti då *Stockholms Posten* skriver om hur Ludvig den XVI blir utropad till Franska frihetens återställare.⁸⁶ Detta är i samband med att prästerna och adeln har av sagt sig alla sina privilegier för att kunna återställa Frankrike till den stornation som den en gång har varit.

Stockholms Posten beskriver sedan hur Spanien nu när den nya konstitutionen har införts i Frankrike, inte tillåter att någon skrift som har med revolutionen eller den nya konstitutionen att göra får föras in i Spanien.⁸⁷

Båda tidningarna beskriver också hur olika provinser har fått utstå en hel del oroligheter. Olika slott har plundrats och det har stulits upp till 632 000 livre.⁸⁸ Det är intressant att ingen av tidningarna sätter någon direkt värdering på detta utan det handlar fortfarande bara om att beskriva vad som händer borta i Frankrike.

Det kommer en del rapporter till tidningarna om hur vissa adelsmän har blivit arresterade när de har försökt att fly från landet. Båda tidningarna har med detta vid olika tillfällen. Det handlar varje gång om hur dessa adelsmän försöker att fly under fiktiva namn.

Båda tidningarna beskriver hur nationalförsamlingen försöker att återställa lugnet och få bort den oordning som fortfarande existerar ute i landet. De försöker att lugna folk och få igenom sin nya konstitution.⁸⁹ Däremot skriver *Stockholms Posten* hur nationalförsamlingen diskuterar hur de skall kunna använda prästernas tionde samt hur de skall samla in den. Eftersom prästerna och adeln blev av med sina privilegier med den nya konstitutionen kommer nu problemet med hur dessa pengar skall användas. Nationalförsamlingen vill använda prästernas tionde för att betala av stora delar av den statsskuld som Frankrike har.⁹⁰ Det är mycket intressant att tidningarna skriver så fritt om just hur dessa borgare diskuterar hur man skall använda prästernas och adelns pengar. Detta är ett exempel på att en typ av åsikt som man kan tro att Gustav III inte ville skulle komma till Sverige. Det är viktigt att

⁸⁵ *Stockholms Posten* 17890824, s.2.

⁸⁶ *Stockholms Posten* 17890827, s.7.

⁸⁷ *Stockholms Posten* 17890831, s.1.

⁸⁸ *Stockholms Posten* 17890831, s.1.

Dagligt Allehanda 17890831, s.1.

⁸⁹ *Stockholms Posten* 17890903, s.2.

Dagligt Allehanda 17890903, s.1.

⁹⁰ *Stockholms Posten* 17890903, s.2.

akt för att det feodala samhället skall fungera eftersom
m att prästerna och adeln är på hans sida.

Stockholms Posten skriver ännu en gång hur en adelsman har blivit mördad. Tidningen skriver öStrart strömmade folket til Slottet, hämtade Marquisen derifrån och förde honom til torget, der han blef arquebuserad och halshuggen.ö⁹¹. Detta är i samband med att borgare i en stad hade arresterat två soldater på grund av att de hade funnit stulna pengar på soldaterna. Folket hade attackerat det regemente som soldaterna tillhörde och där hade de tillfångatagit denne adelsman och dödat honom.⁹²

Den 10 september trycker *Stockholms Posten* upp nationalförsamlingens öDeclaration, rörande Människjans Rättigheter i Samhället.ö⁹³ Det som är intressant för denna uppsats som finns i den deklARATIONEN är följande:

Människjorne födas frie och like uti rättigheter samt förblifwa det äfwen [í] Desa rättigheter äro frihet, Egendom, Säkerhet och Motstånd emot förtryck [í] Grunden för högsta Magten ligger wäsenteligen hos Nationen. Ej kan någon Corps, Något individuum utöfwa någon Magt, som icke uttryckeligen härflyter derifrån.⁹⁴

Här skriver *Stockholms Posten* hur Nationalförsamlingen menar att en person inte kan få någon makt såvida den inte kommer ifrån nationen. Med detta menas att en person inte kan födas in i en maktställning. Senare i deklARATIONEN kommer också ösa ha de ock alla rättighet, at befodras til allmänna både högre och lägre ämbeten, utan skillnad, än den, hwarit hvars och ens dygd och talanger funna gifwa anledning.ö⁹⁵. Detta betyder alltså att vem man är eller vart man föddes inte spelar något roll när man skall befodras till ett ämbete. Detta är något som är stort och något som både adeln och Gustav III inte bör gilla. Anledningen till att detta är kritik emot monarkin är att denna deklARATIONEN menar att man inte kan födas in i sin maktställning. Med detta menas alltså att varken adeln eller kungen i Frankrike har rätt till sin medfödda makt. Det som håller på att hända i Frankrike är att man försöker att avskaffa det feodala samhället och denna tidning sprider den propagandan i Sverige som nationalförsamlingen sprider i Frankrike. Sedan som avslutning skriver *Stockholms Posten* detta öl alla Ripperbodas här i staden finner man nu til salu Örhängen och Ringar af guld med

⁹¹ *Stockholms Posten*, 17890905 s.1.

⁹² *Stockholms Posten*, 17890905 s.1.

⁹³ *Stockholms Posten*, 17890910 s.4.

⁹⁴ *Stockholms Posten*, 17890910 s.4.

⁹⁵ *Stockholms Posten*, 17890910 s.4.

etta nya mode fallar man à la Constitution.⁹⁶. Nu börjar
starten på revolutionen.

I *Dagligt Allehanda* har det inte stått alltför mycket om vad som händer i Frankrike utan bara några smånotiser som beskriver hur olika regementen förflyttar sig. Den 16 september skriver de en artikel som rör hur olika lärda och patriotiska personer i Paris har tagit på sig att samla ihop olika artiklar från den förstörda Bastiljen. Tidningen skriver om orsakerna till att personer har blivit fängslade som exempelvis öhan war fritänkare⁹⁷ eller öMedan han skrifwit löjeliga Bref till Brefwe DøArgonson⁹⁸ samt öMedan han welat gifwa Parlemetet rådö⁹⁹. Med tanke på att det har varit ganska tyst om dessa händelser i *Dagligt Allehanda* är detta stort att skriva om. De väljer att ge ut förklaringar till varför olika personer blev fängslade i Bastiljen. Om man jämför detta med deklARATIONEN som gavs ut i *Stockholms Posten* är det en viktig detalj. Nu går inte dessa exempel direkt mot det som står i deklARATIONEN men det är ändå ganska intressant att jämföra. I deklARATIONEN står det nämligen också skrivet av vilka anledningar en person får bli fängslad. *Stockholms Posten* skriver öLagen är et uttryck af den allmänna wiljan. Alla medborgare ha rättighet at deltaga i lagstiftningen, antigen personligen eller genom ombudö¹⁰⁰. Tidningen skriver också öLagen bör endast förbjuda sådant som är skadeligt för Samhället. Alt det, som ej är förbudt, kan icke hindras; och ej kan någon tvingas at göra hwad Lagen icke befällerö¹⁰¹. Vi kan även läsa i *Stockholms Posten* den 17 september att nationalförsamlingen har utökat sin deklARATION för mänskliga rättigheter. En intressant utökning är öSom det är en af Människans mått dyrbara rättigheter at fritt få meddela sina tankar och meningar; så kan således hwar occh en Medborgare fritt tala, skrifwa och trycka; dock måste han bli ansvarig för alla missbruk mot denna frihet, på sätt som Lagen innehåller.ö¹⁰²

Anledningen till att det är intressant att ta upp hur båda tidningarna beskriver just denna situation är att, Magnus Nyman menar att det ofta var så att läsarna ofta läste mer än en tidning. De fick alltså ta del av vad båda tidningarna skrev om det här och kunde se samma sak som vi ser nu. De kunde alltså se deklARATIONEN av mänskliga rättigheter för att sedan se i

⁹⁶ *Stockholms Posten* 17890910, s.4.

⁹⁷ *Dagligt Allehanda* 17890916, s.1.

⁹⁸ *Dagligt Allehanda* 17890916, s.1.

⁹⁹ *Dagligt Allehanda* 17890916, s.1.

¹⁰⁰ *Stockholms Posten* 17890910, s.4.

¹⁰¹ *Stockholms Posten* 17890910, s.4.

¹⁰² *Stockholms Posten* 17890917, s.2.

gar som en person blev fängslad. Nyman säger också att
diskuterade hur man kunde omforma samhället.¹⁰³

Anledningen till att det är intressant att jämföra är att som jag har visat tidigare är en människas frihet en mänsklig rättighet och när man blir fängslad på grund av att man ville ge parlamentet råd är inte rätt genom denna deklaration. Alla människor har rätt att vara med och delta i lagstiftningen samt att alla har rätt till olika ämbeten. Det vi också ser är en början på yttrande- och tryckfrihet i Frankrike. Något som är mycket stort och även om man är skyldig att inte missbruka denna rättighet är det ett rätt stort steg att gå från att bli fängslad för att uttrycka frihetstankar till att ha en yttrande- och tryckfrihet.

Stockholms Posten fortsätter att skriva om hur arbetet med deklarationen fortgår medan *Dagligt Allehanda* inte ens har tagit upp att den har kommit ut. Detta är första gången i undersökningen som det finns en markant skillnad mellan tidningarna. Den 17 september skriver *Dagligt Allehanda* om nya oroligheter i Paris och att de är rädda för att detta skall utmynna i fler dödsfall. Detta är samtidigt som *Stockholms Posten* skriver hur man i nationalförsamlingen diskuterar huruvida kungen verkligen skall behöva sanktionera de nya lagarna som kommer. Nu när det är varje människas rätt att vara med vid lagstiftandet eller via ett ombud diskuterar man ifall det är så att denna sanktion som kungen har kanske bör avskaffas. Nationalförsamlingen väljer att skjuta på detta eftersom man frågar sig vad den kungliga sanktionen är för något och om den är nödvändig för en lag.¹⁰⁴ Vi får nu ett nytt exempel på hur man i Frankrike försöker försvaga monarken ytterligare. Huruvida något som skall vara en kunglig rättighet verkligen är nödvändig.

Det står inget i *Stockholms Posten* om händelserna i Frankrike förrän den 25 september då man än en gång får läsa om huruvida kungen skall ha veto kring en lagstiftning. Tidningen skriver

hwad är större för en Konung, än det ärofulla ämbete, at af Nationen emottaga Lagar, och låta ställa desamma i utöfning. Konungens person är helig, emedan den är infaillible; ja, den är infaillible[ofelbar, tillförlitlig], och han kan aldrig låta sig bedragas, då han ej befattar sig med Lagstiftningen. ó Man skulle göra Konungen en ringa tjenst, om man gaf honom den magten att kunna afslå en Lag, som hela Nationen finner nyttig. ó ingen Konung är lydigare än en sådan infaillible Konung, som låter werkställa folkets infaillibla wilja.¹⁰⁵

¹⁰³ Nyman 1988, s.84.

¹⁰⁴ *Dagligt Allehanda* 17890917, s.1.

Stockholms Posten 17890918, s.1.

¹⁰⁵ *Stockholms Posten* 17890925, s.3.

Dagligt Allehanda läsa att man nu har låtit arresteras ett antal kraft hemliga sammankomster för att arbeta mot nationalförsamlingen.¹⁰⁶ Här ser vi ännu en gång hur det skiljer sig mellan tidningarna. Vi har den upplysningsvänliga tidningen *Stockholms Posten* som väljer att skriva om hur man försöker ta bort makt från kungen medan *Dagligt Allehanda* väljer att skriva om hur man istället går emot den deklARATION som har upprättats av nationalförsamlingen när man upptäcker att det finns tankar som motsätter den. Under början av undersökningen var skillnaden mellan tidningarna väldigt liten men nu har man börjat se vilken sida av denna revolution som tidningarna står på.

Den 1 oktober skriver *Dagligt Allehanda* om hur nationalförsamlingen äntligen har lyckats fastställa hur länge den nämnda församlingen skall sitta. Det är intressant att vi inte får reda på hur många månader det är utan bara att den har kommit fram till det. Det skall också bara vara en kammare istället för två stycken eftersom man har fråntagit adeln dess privilegier.

I *Stockholms Posten* får vi en lång utläggning om hur detta byte till en enkammarregering har gått till. De beskriver hur man har röstat inom nationalförsamlingen och att man har kommit fram till att man bara behöver en kammare. Man diskuterar fortfarande huruvida kungen skall ha ett veto när det gäller lagstiftningen. Detta är tydligen ett svårt ämne mycket på grund av att detta skulle ta bort en av rättigheterna som kungen ansåg sig själv vara född med. Detta är svårt med tanke för en kung, att han inte skulle vara berättigad sin makt genom sin födsel, utan den skall vara tilldelad av nationen.¹⁰⁷

Vi har fortfarande inte kunnat hitta något den nya deklARATIONEN i *Dagligt Allehanda* utan det är något som enbart *Stockholms Posten* tar upp. Huruvida det beror på att *Dagligt Allehanda* är emot upplysningens idéer eller om det beror på att de skriver mindre och enklare artiklar är det svårt att diskutera. Med tanke på att man håller på att frånta en kung hans makt är detta en stor nyhet. Det kan bero på att Johan Pfeiffer inte vill ta upp frågan eftersom han anser att det som nationalförsamlingen gör är fel. Speciellt om man tänker på att *Dagligt Allehanda* gärna skriver de negativa sakerna som nationalförsamlingen gör.

Båda tidningarna beskriver hur olika delar av samhället väljer att skänka pengar och diamanter till nationalförsamlingen. Även om *Stockholms Postens* artikel är längre och har en större omfattning är innehållet mer eller mindre det samma.¹⁰⁸ *Stockholms Posten* skriver

¹⁰⁶ *Dagligt Allehanda* 17890921, s.1.

¹⁰⁷ *Stockholms Posten* 17891001, s.2f.

¹⁰⁸ *Stockholms Posten* 17891005, s.1.

Dagligt Allehanda 17891005, s.1.

er de gärna briljerar med utlägg om olika filosofiska

Stockholms Posten trycker ett brev som Ludvig XVI har skrivit till sina biskopar och ärkebiskopen där han ber om hjälp med de problem som finns i landet. Han ber att dessa biskopar och ärkebiskopen skall i guds namn be hans folk att öwara laglydige och i stillhet afwakta frukten af National Församlingens patriotiska anstalterö¹⁰⁹. Detta är något som ofta görs i *Stockholms Posten*. De skriver i början av artikeln, ur ett brev som kommer ifrån Frankrike och sedan skriver de inte något mer. Tidningarna använde ofta detta sätt precis som det står i forskningsläget som ett sätt att få läsaren att känna sig närmare det han/hon läser.

Dagen efter trycker *Stockholms Posten* upp en diskussion mellan Ludvig XVI och nationalförsamlingen där de diskuterar huruvida kungen skall ha veto när det gäller lagstiftningen. Kungen kräver ett svar och försöker verka för att han skall ha ett veto medan nationalförsamlingen skjuter på det hela, dag för dag.¹¹⁰ Den 16 oktober skriver *Stockholms Posten* hur man diskuterar mellan nationalförsamlingen och Ludvig XVI angående hur mycket pengar som nationalförsamlingen skall inneha. Skall det omfatta hela rikets finanser eller inte. I korthet kan man säga att det är en lång diskussion kring hur mycket makt kungen skall ha kvar.¹¹¹

Den 19 oktober trycker *Stockholms Posten* upp följande tillägg i konstitutionen som nationalförsamlingen lade fram tidigare öFransyska Regeringen är Monarkist: I Frankrite gifwes ingen magt, som är högre än lagen: kungen regerar endast genom detsamma: och det är blott i kraft af Lagen som han kan fordra lydriad.¹¹² och öAll Magt härflyter wäsenteligen från Nationen, och kan ej härflyta från någon annan än henneö¹¹³ och öKonungen kan neka sitt bifall til den lagstiftande Corpsens Acterö¹¹⁴. Här har vi tillfället där man fråntar Ludvig XVI den absoluta makten. Han är nu inte längre den högsta makten i Frankrike utan det är lagen som är den högsta makten. *Dagligt Allehanda* tar inte heller upp detta utan väljer under denna period att bara nämna diverse oroligheter som sker i Frankrike.

Stockholms Posten skriver också att man senare kommer med tillägg på denna konstitution där man menar att kungen inte kan skapa lagar utan han endast kan lägga fram förslag till nya lagar till nationalförsamlingen.¹¹⁵

¹⁰⁹ *Stockholms Posten* 17891008, s.1f.

¹¹⁰ *Stockholms Posten* 17891009, s.1f.

¹¹¹ *Stockholms Posten* 17891016, s.2.

¹¹² *Stockholms Posten* 17891019, s.3.

¹¹³ *Stockholms Posten* 17891019, s.3.

¹¹⁴ *Stockholms Posten* 17891019, s.3.

¹¹⁵ *Stockholms Posten* 17891023, s.3.

Stockholms Posten om hur Ludvig XVI försöker återfå delar av sin makt genom nationalförsamlingen. Ludvig XVI vill inte förlora sin vetorätt men däremot menar nationalförsamlingen att den nya bestämmelsen angående lagstiftningen är satt.¹¹⁶ Detta är ett försök av Ludvig XVI att återfå delar av sin makt. Han vill såklart inte ge upp den rätten han hade över lagstiftningen som egentligen var grunden för hela hans makt. Om han har vetorätt angående nya lagar bestämmer han egentligen allt.

Dagligt Allehanda har inte skrivit mycket om vad som händer i Frankrike under oktober utan de har rapporterat kring förflyttningar av svenska trupper. De har inte haft några andra utländska artiklar i sin tidning förrän den 25 oktober där man kunde läsa att oroligheterna har ökat och att man har i Frankrike varit tvungen att öka antalet vakter för att försöka lugna ner folket.¹¹⁷

Den 26 oktober skriver *Dagligt Allehanda* om hur nationalförsamlingen har tagit alla judar under sitt beskydd. Det står även att det är i synnerhet judarnas rikedomar som nationalförsamlingen ser över.¹¹⁸

Den 30 oktober skriver *Dagligt Allehanda* om hur det uppstår ännu fler oroligheter när bristen på bröd blir för stor. I tumultet dödades flera officerare när denna milis skulle skaffa sig mer bröd. Det var mer än 20 000 kvinnor som marscherade mot slottet beväpnade med kanoner och vapen från Bastiljen och som med våld tog sig in i slottet och tog det bröd de ville. Man kom även över annat som mjöl och vin.¹¹⁹

Stockholms Posten nämner inte detta problem med livsmedel på samma sätt som *Dagligt Allehanda* gör. *Stockholms Posten* har ett stor fokus på vad nationalförsamlingen gör och hur de stiftar nya lagar samt vilka generösa donationer de får från olika delar av landet. Medan *Dagligt Allehanda* fokuserar mer på att beskriva vad som händer i Frankrike men framför allt vad som sker i Paris. Det vill säga vilka problem och oroligheter revolutionen har lett fram till.

I början av november fortsätter *Stockholms Posten* att skriva om hur nationalförsamlingen bedriver sin politik. Det är mest en stor uppradning av den ekonomiska planen som nationalförsamlingen har och hur de skall få statsskulden att minska.

Dagligt Allehanda tar den 5 november upp att adeln är totalt ruinerad i Frankrike och att de flesta antingen är döda eller har rest ut ur landet.¹²⁰

¹¹⁶ *Stockholms Posten* 17891030, s.1ff.

¹¹⁷ *Dagligt Allehanda* 17891025, s.1.

¹¹⁸ *Dagligt Allehanda* 17891026, s.1.

¹¹⁹ *Dagligt Allehanda* 17891030, s.1ff.

¹²⁰ *Dagligt Allehanda* 17891105, s.2.

Allehanda om hur rättegången mot Hertigen av Orleans
nådde till den hemliga grupp som försökte sätta sig upp
mot nationalförsamlingen.¹²¹

Vi finner än en gång skillnader mellan tidningarnas fokus. Denna skillnad fortsätter in i december och man hittar den vid upprepade tillfällen i september. *Stockholms Posten* har fokus på nationalförsamlingen och *Dagligt Allehanda* har fokus på att rapportera om oroligheter som fanns i Frankrike. Frågan är om det beror på att tidningarna står på olika sidor rent politiskt sett och att *Stockholm Posten* försöker visa hur bra nationalförsamlingen är genom att visa hur villiga folk i Frankrike är att donera pengar till den samt visa hur församlingen skall rädda Frankrike genom sina ekonomiska planer.

Det kan vara så att *Dagligt Allehanda* vill visa hur hemskt det är i Frankrike sedan revolutionen genom att beskriva oroligheterna. Genom detta försöker de visa att de inte gillar det som händer i Frankrike. Det kan också vara så att, eftersom *Dagligt Allehanda* försökte hålla lägre profil och ha kortare artiklar som inte diskuterade så mycket utan mer bara beskrev händelserna i sina utlandsartiklar, de kanske inte hade plats för de stora utläggerna kring nationalförsamlingen. Frågan är då varför *Stockholms Posten* valde att bara fokusera på vad nationalförsamlingen gör. Samt att *Dagligt Allehanda* väljer att ha mycket stort fokus på allt negativt som händer i Frankrike vilket gör att det troligaste är att tidningarna står på varsin sida. *Dagligt Allehanda* anser att revolutionen är fel och försöker att visa upp det samt att *Stockholms Posten* anser att revolutionen är rättfärdigad och vill visa allt bra som nationalförsamlingen gör.

Den 13 november skriver *Stockholms Posten* om hur två bagare har blivit arresterade för att för att de vägrat att baka bröd nu när det finns ett underskott på bröd. De menar att de inte kunde baka eftersom de inte hade mjöl men när man sökte igenom deras hus fann man mjöl. Bagarna påstår att de hade blivit betalade för att inte baka. Bagarna blev hängda strax efter att dem hade släpats genom staden.¹²²

Dagligt Allehanda beskriver också händelsen men det är lite skillnad. Bagarna hade gömt bröd i sin källare som hade blivit skämt. Bagaren hade mjöl hemma hos sig som skulle in i vinterförrådet. Det hela hade slutat med att en soldat hade huggit huvudet av bagaren strax efter att folket hade släpat honom genom gatorna.¹²³

¹²¹ *Dagligt Allehanda* 17891109, s.2.

¹²² *Stockholms Posten* 17891113, s.2.

¹²³ *Dagligt Allehanda* 17891114, s.1.

Stockholms Posten om hur en pöbel vill hänga en viss herr på påsar med mjöl. De misslyckats två gångerna eftersom repet går sönder båda gångerna. Nationalförsamlingen väljer att skicka ut en patrull för att undsätta herr Plantiane och denna patrull hade order att utöva det som lagen påbjuder om pöbeln gör motstånd. Anledningen till att pöbeln blev förargad är att herr Plantiane malde dessa två påsar för huvudstadens räkning.¹²⁴

Den 27 november skriver *Stockholms Posten* hur man i nationalförsamlingen har skrattat åt en präst som försöker att få tillbaka sin egendom och menar att denna egendom är endast till för gudstjänster och för de fattiga. Prästen menar att han har kungens privilegium tryck hans ägarbevis. Det var detta man skrattade åt, det vill säga att denne arme präst försökte hävda att han hade rätt till något eftersom han hade kungens privilegium.¹²⁵

Dagligt Allehanda skriver om hur det hålls hemliga möten med motståndare till av det rådande partiet. Dessa motståndare är olika aristokrater. Dessa mötet skall ha skapats av bristen på livsmedel som dessa aristokrater lidet av. Det hade tydligen gått så långt att många av dessa aristokrater försöker att fly landet till bland annat Schweiz. Det är en hel del som har blivit arresterade och många av dem på herr Nectors order.¹²⁶

Stockholms Posten försätter att diskutera nationalförsamlingens affärer genom att ta upp vad de olika pengarna skall läggas på. Det handlar mindre och mindre om vad som händer med kungen och mer och mer om vad nationalförsamlingen anser är rätt för Frankrike. Det finns många exempel på detta i tidningen men speciellt under november och december månad 1789.

Dagligt Allehanda har likt *Stockholms Posten* mest diskussioner kring de olika ekonomiska pålagorna som nationalförsamlingen genomför. Exempelvis inför herr Nector sin plan på en nationell bank i Frankrike.¹²⁷

Den 11 december skriver *Stockholms Posten* om hur nationalförsamlingen arbete försätter med att skapa nya författningar i sin konstitution samtidigt som arbetet med att föra in det enkammarsystem som man har röstat fram. Senare i artikeln kan man läsa om hur det har uppstått ett bråk där 200 patrioter har skadats. Nu väljer *Stockholms Posten* att beskriva de som är på nationalförsamlingens sida som patrioter.¹²⁸ Än en gång visar tidningen var den står

¹²⁴ *Stockholms Posten* 17891121, s.1.

¹²⁵ *Stockholms Posten* 17891127, s.2.

¹²⁶ *Dagligt Allehanda* 17891127, s.1.

¹²⁷ *Dagligt Allehanda* 17891204, s.1.

¹²⁸ *Stockholms Posten* 17891211, s.1.

att Kellgren anser att revolutionen är rättfärdig och att
nma sida som nationalförsamlingen.

Dagligt Allehanda skriver om hur dessa motståndare till nationalförsamlingen börjar göra sig själva hörda mer och mer. De är trötta på den oordning som finns i landet samt att de menar att de har blivit av med sina rättigheter på ett felaktigt sätt. De vill också åka och sätta Ludvig XVI i säkerhet och menar att han inte är säker i Versailles.¹²⁹

Den 14 december skriver *Stockholms Posten* om hur nationalförsamlingen har beordrat hela militären att bära deras färger. Tidningen skriver att detta inte är ett sätt att försöka ta kontrollen över militären utan mer är ett sätt att försöka lugna människor genom att visa att militären är en och densamma. Det finns för mycket oroligheter i landet som måste stävjas. Den pöbel som existerar har förstört olika fabriker som regeringen har tagit fram.¹³⁰

Dagligt Allehanda skriver hur det finns aristokrater som menar att nationalförsamlingen inte arbetar med att förbättra livet för folket utan att den arbetar med att förändra ställningen mellan de olika stånden för att göra dem mer lydiga. Detta är en ganska intressant anklagelse som *Stockholms Posten* inte alls har tagit upp och detta är något som direkt går mot nationalförsamlingen.¹³¹

Dagligt Allehanda fortsätter att skriva om hur dessa motsättningar mot den rådande regeringen fortsätter. Nu börjar de aristokrater som är med i den hemliga komplotten mer och mer komma fram i ljuset och visa vem de är.¹³²

Den 24 december skriver *Stockholms Posten* om hur man skall föra ett antal viktiga personer inför domstol. Dessa herrar är anklagade för konspiration mot nationalförsamlingen och staden Paris. På grund av detta hade nationalförsamlingen tagit till en stor del militärer för att kunna få genomföra denna rättegång i lugn och ro. Man har också bestämt sig för att dödstraff nu kan utdömas för alla sorters förbrytare. Dödstraff kommer att ske genom halshuggning.¹³³

Den 28 december skriver *Stockholms Posten* om hur det finns olika parlament ute i landet som inte tänker gå med på det som nationalförsamlingen tänker göra. De menar att de inte tänker arbeta tillsammans med det på det systemet som nationalförsamlingen har tagit fram.

¹²⁹ *Dagligt Allehanda* 17891211, s.1.

¹³⁰ *Stockholms Posten* 17891214, s.2f.

¹³¹ *Dagligt Allehanda* 17891219, s.1.

¹³² *Dagligt Allehanda* 17891221, s.1.

¹³³ *Stockholms Posten* 17891224, s.1.

n ställning och tänker inte dela den med personer från de

Dagligt Allehanda har antingen inte givit ut en enda tidning på en vecka eller så har de gått förlorade men det finns inget exemplar mellan den 21 december och den 28 december. Nu skriver tidningen om hur de oroligheter som har skapats genom den hemliga komplotten som varit mot den sittande regeringen har stillats genom våldsamma arresteringar. Den hemliga komplotten som existerade tidigare har nu lugnats.¹³⁵

Den 29 december skriver *Stockholms Posten* ölugnet derstädes återställt, Sedan 3:ne af de uproriske Regrernes huwudmän blifwit gripne och straffade til lifwetö¹³⁶.

Dagligt Allehanda skriver om hur Ludvig XVI äntligen har kunnat bege sig ut på jakt igen efter att ha varit tvungen att vara i sitt hem. Hans eskort bestod av 800 man från nationalgardet.

Här i december kan vi se en klar skillnad mellan tidningarna och var deras fokus ligger någonstans. *Dagligt Allehanda* väljer att fokusera på den komplotten som finns emot nationalförsamlingen medan *Stockholms Posten* fokuserar på att skriva om hur nationalförsamlingen skapar nya förordningar. Vi får inte reda på denna komplotten förrän de som skapar denna oro är arresterade och skall ställas inför domstol. I *Dagligt Allehanda* däremot finns det relativt mycket skrivet om hur denna komplotten har byggts upp och att det finns aristokrater ute i samhället som inte alls är nöjda med den utveckling som har skett. Vad anledningen till detta är kan vi bara spekulera kring men man kan anta att detta är ett nytt försök av tidningarna att visa upp den sida av revolutionen som de anser är den rätta. *Stockholms Posten* väljer att inte ens skriva något om det, speciellt inte att det finns aristokrater som menar att nationalförsamlingen gör detta för sin egen vinning och att de inte alls försöker att göra det bättre för folket.

Stockholms Posten skriver öInvånarna på S. Lucie uti Benstindien ha beslutit, 1) at årligen fira den 14 julii, til en åminnelse at Frankrike på den dagen ficksin Frihet åter; 2) at skjuta tilsamman en summa penningar, hwilken National=Församlingen skal anmodas låta utdela ibland barn och änkor efter dem, hwilka dödt såsom Frihetens Förswarare; 3) at på D. 10 Oct. anställa en offentlig Ladfågelse=Fest öfwer den n.r Revolution, m. m.ö¹³⁷. Det tog onekligen inte länge innan man bestämde sig för att fira den 14 juli vilket var dagen man stormade Bastiljen. Detta är idag Frankrikes nationaldag.

¹³⁴ *Stockholms Posten* 17891228, s.3.

¹³⁵ *Dagligt Allehanda* 17891228, s.1.

¹³⁶ *Stockholms Posten* 17891229, s.1.

¹³⁷ *Stockholms Posten* 17900101, s.3.

Dagligt Allehanda hur en aristokrat har blivit fråntagen sitt artiklarna mellan tidningarna har börjat bli. *Stockholms Posten* hade fokus på att fira 14 juli medan *Dagligt Allehanda* fokus på vad som håller på att hända med aristokraterna. Om man jämför med hur det var i början av revolutionen där båda tidningarna skrev om samma händelser och skrev mer eller mindre upp liknande artiklar och nu har de gått ifrån varandra så stort.

Dagligt Allehanda fortsätter att fokusera på allt förutom nationalförsamlingen. Den 8 januari kommer det rapporter om att drottningen är sjuk samt att de beskriver när det uppstår oroligheter i Paris. Denna gång handlar det om en apotekare som blir utesluten ur apotekarnas församling. Denna apotekare hämnas och blir därför mördad på grund av det.¹³⁹ Det intressanta är inte att en apotekare blir mördad utan det handlar om vart fokuset för tidningen ligger på.

Däremot den 18 januari trycker *Dagligt Allehanda* en artikel som är lite annorlunda mot vad de har skrivit tidigare. De handlar om hur de olika provinserna ute i landet är förargade på Paris. Provinserna menar att huvudstaden som innefattar Ludvig XVI samt nationalförsamlingen har för stort inflytande på landet och man liknar Paris vid ett vilddjur som man vill hugga huvudet av.¹⁴⁰ De går inte helt emot vad de brukar skriva eftersom *Dagligt Allehanda* gärna beskriver hur illa det är ställt i landet. Men är en starkare artikel mot vad tidningen brukar ha med.

Under största delen av januari skriver *Stockholms Posten* om vilka finansiella planer nationalförsamlingen har för Frankrike och det handlar mindre och mindre om revolutionen. Ludvig XVI nämns knappt längre utan man diskuterar nästan bara vad nationalförsamlingen sysslar med.

Den 25 januari skriver *Stockholms Posten* att en officer vid ett av nationalkompani har blivit erbjuden 100000 kr ifall han skulle kunna få dessa tre herrar mördade, Nector, Bailly och De la Sayette (tre av de ledande personerna inom nationalförsamlingen). Han skulle övertala en grupp soldater i nationalmilisen. Officeren skall ha fått erbjudandet ifrån Marquis de Bezenval.¹⁴¹ Tidningen lägger ingen värdering på nyheten utan de tycker bara upp den och visar något som de anser är fel. *Dagligt Allehanda* beskriver också samma händelse och det är

¹³⁸ *Dagligt Allehanda* 17900101, s.1f.

¹³⁹ *Dagligt Allehanda* 17900108, s.1.

¹⁴⁰ *Dagligt Allehanda* 17900118, s.1.

¹⁴¹ *Stockholms Posten* 17900125, s.2.

na vilket är väldigt ovanligt för denna tid mellan dessa

Den 28 januari skriver *Stockholm Posten* om hur man har arresterat Marquis de Bequenval och att det redan har stigit fram 7 vittnen som menar att den ovannämnde vill återinföra Ludvig XVI till makten. Tidningen skriver också hur man har låtit uppföra en galge för att hänga samtliga aristokrater i omgående. Nu har det alltså blivit en jakt mot aristokrater i Frankrike och detta skriver tidningen.¹⁴³ Tidningen skriver inget ännu där man kan se direkta kopplingar till att tidningen vill att detta skall ske i Sverige men tidningen har ivrigt beskrivit revolutionen och har haft en större fokus på det som beskriver nationalförsamlingens framfart.

Dagligt Allehanda skriver för det mest under januari om diverse oroligheter i landet samt att de även har med olika tråkiga händelser där en del aristokrater har råkat illa ut och blir av med sina rikedomar.

¹⁴² *Dagligt Allehanda* 17900125 s1

¹⁴³ *Stockholms Posten* 17900128, s.1f.

Syftet med uppsatsen är att undersöka bakgrunden till Gustav III:s förbud från 1790 mot att skriva om händelserna i Frankrike i veckoskrifter och dagblad. Innan jag svarar på syftet kommer mina slutsatser kring min frågeställning att presenteras.

Kritiken i tidningarna

Det finns ingen kritik riktad emot den svenska monarkin i tidningarna. Däremot finns det kritik riktad emot den franske monarken Ludvig XVI. Den är inte skriven av tidningarna själva utan när kritik mot monarken framställs i tidningarna är det som citat från revolutionärerna. Den kritiken som riktas mot Ludvig XVI är framförallt det som revolutionärerna säger under upploppen. Men den kritiken som är den hårdaste är den som kommer från nationalförsamlingen. Det är inte alltid så att kritiken är direkt riktad emot Ludvig XVI. Tidningarna beskriver också hur nationalförsamlingen håller på att ta bort kungens makt. Det handlar om att tidningarna visar upp en värld där kungen inte längre är den absoluta makten vilken kan ses som en kritik emot kungen och monarkin som system. Det handlar också ibland om hur man beskriver olika känslor som kungen skall ha. Det handlar om känslor som är negativa.

Det finns även en hel del kritik riktad emot den franska aristokratin båda tidningarna. Det mesta av denna kritik kommer från *Stockholms Posten*, men inte uteslutande. Det intressanta med kritiken är att det aldrig är tidningen själv som skriver vad de anser om aristokratin utan de väljer att ta med citat från revolutionärerna istället, precis som ovan nämnt med kritiken mot monarkin. Vad anledningen är till detta kan man bara spekulera i men jag tror att det främst beror på att de var rädda för vad som skulle hända ifall de skriver negativt om aristokratin med egna ord. Även här handlar det om hur man kallar aristokraterna för negativa ord som exempelvis förrädare och tyranner.

Skillnader i tidningarna

Den största skillnaden är vart tidningarnas fokus ligger i rapporteringen av den undersöka perioden. Till en början är det en väldigt liten skillnad på hur tidningarna rapporterar kring händelserna i Frankrike. Men under perioden som undersökningen omfattar ökar skillnaden successivt och skillnader som finns även visa vad tidningarna anser är rätt och fel. Jag kan visserligen bara anta, men det finns en tydlig skillnad mellan *Stockholms Posten* som hade fokus på det positiva som nationalförsamlingen gjorde medan *Dagligt Allehanda* hade fokus

der perioden. *Dagligt Allehanda* var även negativ till det
an *Stockholms Posten* ignorerade att det fanns
oroligheter kvar i Frankrike efter att nationalförsamlingen hade tagit makten.

Hur förändras tidningarnas rapportering

Stockholms Posten förändrar inte sin rapportering nämnvärt, men de byter fokus efter en viss tid. Det handlar hela tiden om hur nationalförsamlingen ser på händelseförloppet. I början av undersökningen rapporterar tidningen främst om vad som händer i Frankrike. Däremot efter nationalförsamlingen maktövertagande börjar tidningen att nästan uteslutande att skriva om vad nationalförsamlingen gör för att förbättra situationen i Frankrike samt att beskriva hur de tar bort makten från Ludvig XVI.

Dagligt Allehanda går däremot en lite annan väg. Tidigt i undersökningen hade tidningen fokus på i likhem med *Stockholms Posten* att rapportera om händelserna i Frankrike men under perioden som undersökningen omfattar får tidningen mer och mer fokus på att ta upp de oroligheter som existerar i Frankrike under perioden. Tidningen tar även upp hur det är med kungafamiljen mot slutet av undersökningsperioden samt att de beskriver de oroligheter som existerar i Frankrike.

Syftet

Den bakgrund som man kan hitta till förbudet var att det skrevs negativt om monarkin i Frankrike samt om aristokratin. Det går inte veta ifall det var så att Gustav III var rädd för att detsamma skulle ske i Sverige, men den går att tänka sig att den tanken fanns vid det svenska hovet. Tidningarna visade en verklighet där kungen inte var det absoluta makten vilket kan antas att Gustav III inte ville att hans undersåtar skulle läsa om.

PDF Complete

Your complimentary use period has ended.
Thank you for using PDF Complete.

[Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features](#)

ng

Tryckta Kanor

Dagligt Allehanda

Dagligt Allehanda 17890518
Dagligt Allehanda 17890706
Dagligt Allehanda 17890720
Dagligt Allehanda 17890810
Dagligt Allehanda 17890814
Dagligt Allehanda 17890831
Dagligt Allehanda 17890903
Dagligt Allehanda 17890916
Dagligt Allehanda 17890917
Dagligt Allehanda 17890921
Dagligt Allehanda 17891005
Dagligt Allehanda 17891025
Dagligt Allehanda 17891026
Dagligt Allehanda 17890125

Dagligt Allehanda 17891030
Dagligt Allehanda 17891105
Dagligt Allehanda 17891109
Dagligt Allehanda 17891114
Dagligt Allehanda 17891127
Dagligt Allehanda 17891204
Dagligt Allehanda 17891211
Dagligt Allehanda 17891219
Dagligt Allehanda 17891221
Dagligt Allehanda 17891228
Dagligt Allehanda 17900101
Dagligt Allehanda 17900108
Dagligt Allehanda 17900118

Stockholms Posten

Stockholms Posten 17890518
Stockholms Posten 17890706
Stockholms Posten 17890720
Stockholms Posten 17890806
Stockholms Posten 17890807
Stockholms Posten 17890810
Stockholms Posten 17890814
Stockholms Posten 17890819
Stockholms Posten 17890821
Stockholms Posten 17890824
Stockholms Posten 17890827
Stockholms Posten 17890831
Stockholms Posten 17890903
Stockholms Posten 17890905

Stockholms Posten 17890910
Stockholms Posten 17890917
Stockholms Posten 17890918
Stockholms Posten 17890925
Stockholms Posten 17891001
Stockholms Posten 17891005
Stockholms Posten 17891008
Stockholms Posten 17891009
Stockholms Posten 17891016
Stockholms Posten 17891019
Stockholms Posten 17891023
Stockholms Posten 17891113
Stockholms Posten 17891121
Stockholms Posten 17891127

Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Stockholms Posten 17891224

Stockholms Posten 17891228

Stockholms Posten 17891229

Stockholms Posten 17900101

Stockholms Posten 17900125

Stockholms Posten 17900128

Litteratur

Boberg, Stig, *Gustav III och tryckfriheten 1774-1787*, 1951, Elanders boktryckeri aktiebolag, Göteborg

Gustafsson, Karl Erik, Holmberg, Claes-Göran, Oscarsson, Ingemar, Rydén, Per & Torbacke, Jarl, *Världens äldsta Post- & Inrikes Tidningar: under 1600-, 1700-, 1800-, 1900 ó och 2000 TALET*, Malmö, 2005

Hellspong, Lennart, *Metoder för bruktextanalys*, Sverige, 2001

Holmberg, Claes-Göran, Oscarsson, Ingemar, Torbacke, Jarl, *Den svenska pressens historia: I begynnelsen (tiden före 1830)*, Västervik, 2000

Bagge, Gösta, Fahlbeck, Erik, *Svensk tidskrift*, Stockholm, 1921

Nyman, Elmar, *Indragningsmakt och Tryckfrihet 1785-1810*, Stockholm, 1963

Nyman, Magnus, *Upplysningens spegel: Götheborgs allehanda om Frankrike och Världen: 1774-1789*, Stockholm, 1994

Nyman, Magnus: *Press mot Frihet ó Opinionsbildning i de svenska tidningarna och åsiktsbrytningar om minoriteter 1772-1786*, Stockholm, 1988

Wibling, Jöran, *Opinioner och stämningar i Sverige 1809-1810* Uppsala, 1954

Internetreferenser

<http://www.ne.se>